

- XI. - 6306; 1941. február 14. - vegyes - szlts
XII. 6464; 1941. június 21 - titelles - magánjogi pót
XII. 6540; 1941. október 1 - magánjogi pót - szlts.
6617 - - - dec. 17. - közhatal - román jog pót;
6650 - 1942. jan. 27. - román jogi pót - szlts.

Schreier, 1919. október 23. rep.

Avatási dátum: 608 / 1941-42. j. v. m.

Rep: 1942. II. G.

Jogi: "Rite"

A KÖZVETLENI SZAKTUDOMÁNYOS
 JOG-ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI TÁRSASÁG
 339. 1041 / 42
 Évk: 1941 évi november hó 24-én.
 dr. ...
 dr. ...

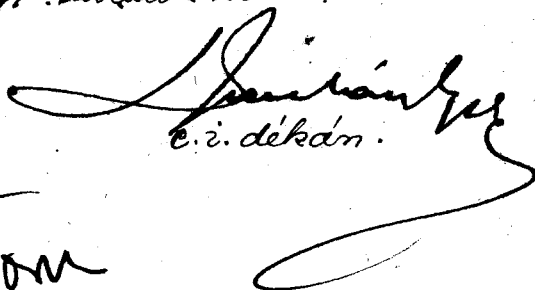
Bírálatra kizdátik:

Dr. Kovács andor

„Bacsó Feri

professzor uraknak.

Debrecen, 1941. november 25-én.

 c. i. dekan.

Ugyan

Kifogásom!
 1. 1941. nov. 29.
 Thany

- bsb

Kovács

TÉNYKÉRDÉS ÉS JOGKÉRDÉS ELHATÁROLÁSA A BÜN-
VÁDI ELJÁRÁSBAN A MAGYAR JOGGYAKORLAT SZERINT.

Doktori értekezés a ma-
gyar büntetőjog tárgy-
köréből.-

I r t a :

J Á V O R I V Á N .

A 2363

Nem jellemezhetnénk szebben a jogászai működést mint ezzel a két latin szóval: inquisitio veritatis. Valóban az igazság érvényre juttatása az, ami széppé teszi a perben szereplő jogászok munkáját. Nemde helyesen mondja Trendelmburg egyik mondásával, hogy " a jogászai működés legszebb példái azok, amikor látjuk, hogy az álmok kereskedő mögött becsapódik a börtön ajtó és a gyilkos fejére szinte törvényszerűleg rázudul a gillotin. " - Amikor a büntető törvénykezés alapelveit vizsgálva azt mondjuk, hogy az anyagi igazság^{1.} a legfontosabb alap incipium, akkor is ezt az elvet huzzuk alá. Az igazság keresése kívánja azt tőlünk, hogy a bűnös lehetőleg mindig

bűnhődjék és az ártatlan soha. Ha pedig az anyagi igazság az a sarkcsillag, melyhez a büntető perben szereplő jogászok legfontosabb feladata eljutni, akkor világossá válik előttünk, hogy a cél mindig az igazság megtalálása. Az igazság, mondja Werbőczy - a haza védelme, a népek békéje s a köznép erőssége. - De ki vigyáz ennek az igazságnak a mindenkori érvényesülésére? Nyilvánvaló, hogy a perben szereplő jogászok. Ha pedig az igazság érvényesülése a legfőbb célja a büntető pernek, akkor minden egyes intézkedést, minden perbeli cselekményt és határozatot ennek a szem előtt tartásával kell szemlélnünk. Ennek figyelembevételével kell tehát az egész büntető pert lefolytatni, és ennek szolgálatába kell állítani egész perorvoslati rendszerünket. Amikor ezt mondjuk, akkor azonban már az

igazságnak egy elrelativizálódott fogalmára gondolunk, mert nyilvánvaló, hogy a társadalomban gyakorlati szempontok miatt is teljesen reménytelen volna az igazság ideális fogalmának teljes érvényesítése. Ha ugyanis az igazság az első ítélet után mindig érvényesülne, úgy nem volna szükség a perorvoslatokra. Ez pedig nyilvánvalólag csak utópisztikus társadalomban volna elképzelhető. Minthogy azonban a végtelen jóság és végtelen tudás gondolata távol áll tőlünk, ennél fogva természetes, hogy az az igazság, amit véges elmével és véges tudással megtalálni képesek leszünk csak egy szegényesebb fogalom. A btk. szabályait azonban nem angyalokra és nem hősökre creálták, hanem emberekre, akik lelki és testi konstrukciójuk folytán teljesen megelégszenek

evvel a relativ igazság megvalósulásával is. Főleg pedig akkor, ha az emberi megállapítások hosszú sora követi egymást abban a munkában, amelyet inquisitio veritatis gyűjtőfogalommal jelöltünk meg. Vizsgálatunkban, mely a tény- és jogkérdés elhatárolása körül forog, ezen bevezető szavak után azt fogjuk kutatni, hogy vajjan a tény- és jogkérdés milyen irányu elhatárolása, az, amely leginkább közelebb visz bennünket az anyagi igazság megvalósításához. Kutatni fogjuk továbbá, hogy a tény- és jogkérdés joggyakorlatunkban kiolvasható elválasztása, mint eszköz, mennyiben szolgálja a perorvoslatok skáláján az igazság érvényre jutását. Azon perorvoslatok, melyek a tény- és jogkérdésben hozott alacsonyabbfokú ítélkező bíróságok tévedéseit vannak

hivatva korrigálni, vajjon helyesen vannak-e szétválasztva abból a szempontból, hogy melyik a jog- és tény, melyik pedig csak a jogkérdés vagy felülvizsgálására jogosult. Az igazság érvényesülésének jelszava eltüri-e, hogy a legfelsőbb bíróság csak jogkérdésben korrigáljon? Vagy talán nekünk is oda^{1.} kell eljutnunk, mint ifj. Dombováry Gézának, aki a tény- és jogkérdés a bűnvádi gyakorlatban című munkája végén a következő megállapítást teszi "A demarcationalis határvonal megtalálása volt a cél, mely tanulmányom megírása közben szemem előtt lebegett és a külön választás lehetetlen volta lett az eredmény". Igaza van-e Wlasicsnak, amikor azt

^{2.}
mondja, hogy "A haladás emberének csak két ut kö-

1. Dombováry: A tény és jogkérdés elhatárolása a bűnvádi gyak. 68. old.

2. Finkey Ferenc: A magyar büntető eljárás tankönyve 424. l.

zött lehet választani, egyik a fellebbezés teljes eltörlése, illetőleg a ténykérdés fellebbezhetetlensége, másik a fellebbviteli bíróság előtt épp. oly szóbeli és közvetlen főtárgyalás megszervezése, mint az elsőfoku előtt". Mindezek kérdések problémák, amelyeket boncolgatás tárgyává kívánok venni az alábbiakban. - Da mihi factum, da-bo tibi ius mondja a római bíró, ami által rámutat a tény- és jogkérdés örök dualizmusára. A mai büntetőperben is megtaláljuk ezt a kettősséget.

A ténykérdés és jogkérdés a mai pernek is éppen úgy elemei mint a római perjognak. Lássuk már most mit jelent a perben a tény- és jogkérdés.

Ténykérdés abban áll, hogy valamilyen tény be van bizonyítva, vagy nincs bebizonyítva. Ezzel szemben a jogkérdés abban áll, hogy valamilyen tényt jogilag hogyan kell minősíteni. Az

elhatárolás azonban gyakorlatilag súlyos nehézségekben ütközik. Ennek /:Heller:/ az az oka, hogy nagyon sokszor a ténykörülmények megjelölése jogi műkifejezéssel történik, ami elhomályosítja a tény- és jogkérdés világos különbségét. Van rá eset, hogy a gyakorlatban is egész jól érezzük a különbséget a tény- és jogkérdés között, ha pl. az "elvétel" -t és az "elsajátítás" -t állítjuk szembe egymással^{1.} más esetekben viszont a különbség elhalványul Finkey szerint^{2.} ténykérdés alatt a törvényes tényálladék külső és belső alkatelemeinek /:a tett vagy cselekvésre, a szándék vagy a gondatlanság:/ fennforgását s a bizonyításra vonatkozó kérdéseket kell érteni, jogi kérdés alatt pedig a felelősségre vonhatóság, a beszámítás, a minősítés és a büntetés kiszabás kérdéseit. Amint látjuk Finkey is találkozik

1. Finkey Ferenc: Magyar büntetőeljárás tankönyve 47o. 1.

2. Heller: Magyar büntető törvénykezési jogi jegyzetek 169. old.

a mi felfogásunkkal.

Vannak azonban más elgondolások is pl. Zsitvay Leo szerint ami quis, quid, ubi, quibus, auciliis és quando kérdésre felel az mind ténykérdés. Minden egyéb jogkérdés. Ennek az álláspontnak gyakorlatiatlanságának ilusztrálására csak egy példát hozok fel. Quis - pl. ki a tettes? Ez sajtójogi fokozatos felelősség esetén jogi okoskodás nélkül el nem dönthető.

Nem visz előbbre bennünket Kováts Elemér "Tény és jog" című ábrákkal magyarázó munkájában sem, melyben tények alatt egyenlően ellenőrizhető olyan életjelenségeket értünk, melyek érzékszerveinkkel közvetlenül észlelhetők - fizikaiak, fiziologiaiak. A jogot pedig negative határozza meg, ami nem tény.

----- Akármennyire is mehezen is talál-
1. Kováts Elemér: Tény és jog 6-7. old.

juk meg azonban a határokat a tény és jogkérdés között, a határvonal megtalálására feltétlenül szükségünk van, mert egész jogorvoslati rendszerünk ezen a különbségen épül fel. A tény és jogkérdés elhatárolásának vitája az esküdtszékek működésének felfüggesztése óta /:1912:63. t. c.:/csaknem teljesen /:büntetőperrendtartási szempontból:/^{1.} a perorvoslatok terére zsugorodott. Baumgarten szerint ténykérdés és jogkérdés elhatárolásáról csakis azóta lehet beszélni, mióta a törvényes bizonyítási szabályok el lettek törölve "csakis azóta mondhatjuk más az törvényt értelmezni, más az cselekményt minősíteni és más az bebizonyítotttnak tartani valamit bíróilag meggyőződve lenni valamiről.

Míg az esküdtszékek működése idején
a bíróság legalább is elvileg inkább a jogkérdést
1. Baumgarten Izidor: Tény és jogkérdés 21. old.

döntötte el és ténykérdés a "nép kebeléből vett és ily módon a vádlottal egyenrangú személyeknek az esküdteknek a cselekmény tényleges elkövetésére vonatkozó meggyőződésétől függött." Hogy ez mennyire nem volt keresztülvihető és hogy mennyire nem vált valóra az angol paroemia: "de facto iudicat juratores, de jure judices" azt legvilágosabban igazolja az esküdtszék szülőföldjének Franciaországnak joggyakorlata. Bár az 1791. szept. 2. alkotmány /:art. 9. ch. 5.:/ kimondja, hogy "A tényt az esküdtek ismerik meg és jelentik ki, a törvényt a bírák alkalmazzák". Az esküdtek a tények valósága felett döntenek, a törvényt^{1.} alkalmazza a törvényt. /:applique la loi:/ mondta az alkotmányozó gyűlésen az előadó, mégis a bizonyítási és a jogi kérdés elválasztása a két külön testület között nem sikerült. Így jártak

1. Baumgarten I. = Büntetőjogi tanulmányok I. köt. 84. old.

azonban a többi országok is. Nálunk az 1843-as javaslat tárgyalásánál nagy vita fejlődött ki abban a tárgyban, hogy ki ítéljen a ténykérdés fe-^llett, az esküdtek vagy más bíróság? Ezek a kérdések azonban csak annyiban érdekelték jelen vizsgálásunkat, hogy rámutattunk arra a területekre, ahol a tény és jogkérdés különbsége szerepet játszik. A továbbiakban kizárólag azzal foglalkozunk, hogy milyen jelentősége van a különbségnek perorvoslati rendszerünk szempontjából.

Minden büntetőpernek két lényeges része van, az egyik annak a megállapítása, hogy a vádlott elkövette-e a bűncselekményt, a másik pedig, hogy bűncselekmény elkövetéséért milyen büntetést szabjon rá a bíró. Minden bírónak keresztül kell tehát menni azon a szillogizmuson, amelynek major-ja a büntett, minorja a cselekménynek a törvény a
1. Fayer László= Az 1843-iki Büntetőjogi javaslatok anyaggyűjteménye II. kötet 350-373.

lászubszumálhatósága és konkluziója a büntetés szükségességének a megállapítása. Pl. a maior a lopás a törvényben meghatározott fogalma a minor pedig, hogy Péter ezt a törvényes tényálladékot megvalósította, amiből okozatos szükségszerűséggel következik, hogy Péterre is rámérjük azokat a következményeket, amelyeket a lopás törvényes tényálladékanak megvalósítása esetén ui abstracto kilátásba helyeztük. A bíró funkciója, mint tudjuk abban kulminál, hogy azt állapítsa meg, hogy Péter valóban lopott-e.^{1.} Ezért áll a büntetőper centrális pontjában a bizonyítás kérdése a ténykérdés a bíróelőtt, aki ismeri a törvényt, nyilvánvalólag legfőbb feladat annak a megállapítása, hogy elkövette-e a vádlott azt a bűncselekményt, amelyért vádolják. Az ítélkezés mint a bíró további funkciója, mely a büntetésen keresztül arra

1. Dr. Horváth Barna: Bevezetés a jogtudományba.

irányul, hogy a tárgyi jog biztonsága és az erkölcsbe vetett hit mindinkább ébren tartassék a polgároknakban, emellett az előbbi tisztán jogászai funkció mellett kultur színvonalat öltve valamelyest elhalványul. Az ítélkezés tehát inkább kulturfeladata^{1.} az államnak.

A bíróságnak tehát aki elsőfokon határoz a tény és jogkérdésben, akkor jár el hivatása magaslatán, ha a bizonyítékokat helyesen mérlegeli és ha a jogi minősítést a bizonyítékoknak megfelelően hozza. A bíróságnak azonban megtéveszthető vagy ilyen kívülről jövő hatás nélkül is maga is tévedhet úgy a tény mint a jogkérdésben. Ha pedig az a tévedése orvosolhatatlan volna, akkor a jogi kultúra nagyon messze maradna attól az eszménytől /: anyagi igazság:/ amelynek megközelítése pedig legfőbb feladata. Ezt küszöbölik ki a perorvosla-
1. Kohler: A per, mint jogviszony.

tok, melyeket most jelenleg abból a szempontból vizsgálunk, hogy melyikkel lehet úgy a tény és a jogkérdést, melyikkel pedig csak a jogkérdésben elkövetett hibát korrigálni. Amikor azt mondtuk, hogy a bíró tévedhetett úgy a tény mint a jogkérdésben, akkor ennek az lenne a perorvoslatok rendezésében a szükségszerű következménye, hogy úgy a tény, mint a jogkérdés az összes felsőbb bíróságok előtt felülvizsgálható és a bennünk elkövetett hiba pedig korrigálható legyen.

Milyen kérdésben és hányszor szabadon perorvoslattal élni legfőbb kérdése minden perorvoslati rendszernek. Lehet-e helyet adni különösen a ténykérdésben perorvoslatnak másod vagy pedig harmadfokon minden bünvádi eljárás elmélet legfontosabb és legkomplikáltabb problémáját kezelni.

A mi híres kriminalistáink

1.

egyrésze arra hivatkozik, hogy a büntető eljárás célja az anyagi igazság kiderítése vagy legalább megközelítése kívánja meg, hogy a büntető perben, melyben valakinek a szabadságáról, becsületéről esetleg életéről van szó, a lehetőség határáig mindent megtegyünk az ítélet alaposságára és az emberi tévedés elkerülésére. Ne elégedjünk meg tehát egy bíróság ítéletével, hanem használjuk fel a kétségkívüli jogi tapasztalatokban gazdagabb felső bíróság által nyújtható előnyöket - valamiképpen azt mondhatjuk, hogy jogérzetünk jobban megnyugszik ha több bíróság mond véleményt jogvitánkban és dönti azt el végérvényesen.

Finkey éppen ellentétes véleményen van, szerinte nem helyeselhető a ténykérdés felülvizsgálása, mert a felülviteli főtárgyalás még ha

1. Finkey: M. B. P. tankönyv. 424-425.

2. Finkey: Magyar büntető eljárás tankönyve. 425.

a szóbeliség és közvetlenség ^{szerint} akarnók is azt be-
rendezni, ami az államnak tényleg óriási teher
lenne, nem nyújt a per alaposabb eldöntésére ki-
látást.

Eltekintve attól, folytatja Finkey,
hogy a bizonyítékok sokszor nem ismételhők s
a második tárgyaláson a felek egymás gyengéjét,
amit az első tárgyaláson felismertek fogják fe-
szegetni. S ha tudják, hogy a tárgyalás nem dön-
tő, taktikázásból az első tárgyalást csak forma-
ságnak fogják tekinteni. Baumgarten szerint pe-
dig a ténykérdésben való fellebbvitel mellett
a bíró nem a maga lelkiismeretének megnyugtató-
sára dolgozik, hanem legtöbbször a felsőbíró
helyeslését akarja kivívni. Az igazság megköze-
lítése ilyen módon tehát semmivel sem könnyebb.

Elvileg tehát nem kellene megen-
gedni a ténykérdésben a felülvizsgálatot ennek

azonban a ténykérdésben végleg ítélő elsőfoku bíróság pártatlansága, kitűnő szakképzettsége és anyagi függetlensége volna az első feltétele. Gyakorlatilag a ténykérdés felülvizsgálatának teljes kiküszöbölése nem keresztül vihető. Harmadfokon azonban már az előbbi évekre való tekintettel teljesen ki kell zárunk gyakorlatilag is a ténykérdés felülvizsgálását.

Ezen elméleti eszmefuttatás következménye a Bp. 437. sz. mely szerint "a kir. Kuria köteles határozatát a 426.§. 1. pontja esetében az esküdt bíróság "ugyanezen §. 2. és 5. pontja esetén a törvényszék egyébként a kir. ítélőtábla által valónak elfogadott tényekre alapítani. Ami azt jelenti, hogy a Kuria a ténykérdést nem vizsgálja felül, hanem abban véglegesen az alsóbíróságok döntenek. Ez a szakasz tehát negative megszabja a Kuria felülvizsgálati működésének hatá-

rait. Az alsóbiróságok által "valónak elfogadott tényeket" - a Kuria is köteles valónak elfogadni, a tények helyesbitésébe, változtatásába semmi szín alatt a Kuria nem mehet bele.

A Bp. 437. sz. alapján tehát tudjuk, hogy amint a Kuria változtathat, javíthat vagy új álláspontot képviselhet, az a jogkérdés. A Kuria gyakorlatából tehát a 437. sz. szem előtt tartásával az következne, hogy ténykérdés mindaz amiben a Kuria az alsófoku bíróságok megállapítására támaszkodott. A tény és jogkérdés elhatárolása a gyakorlatban azonban nem teljesen kifogástalanul és következetesen történt Kuriánk gyakorlatában. Sokszor ugyanis a 437. sz.-ra való tekintettel a beszámítást kizáró okokat az alsóbiróságok által végleg elkülönítettnek veszi, máskor pedig mellőzi vagy azzal ellentétben tesz megállapítást. Ezek után pedig nagyon is kétesse válik, hogy vajjon

a beszámítást, helyesebben a mi elnevezésünk szerint a beszámíthatóságot kizáró okokat tény- vagy jogkérdésnek fogja fel a Kuria. Ugyanilyen ingadozás tapasztalható az enyhítő és súlyosbító körülmények tekintetében. Ezek azonban csak látszólagos elmozdulásai a tény és jogkérdés elhatárolásának, mert az egyes ítéletekből kitűnik, hogy a Kuria nem a tényeken változtatott ebben az esetben sem, hanem csupán az alsóbíróságnak a tényekből levont téves következtetéseit korrigálja. Sohasem mondta azt, hogy az alsóbíróság ténymegállapításai helytelenek, hanem pl. így szól: az iratokból kiolvasható tények azt mutatják, hogy az alsó bíróság tévesen következtetett. Mindezek után nézzük a tényleges gyakorlatot és lapozgassuk a Büntető Jog Tárát, mely minden kételyt kizárólag meg fogja adni a biztos határt. Leghelyesebb ha a Kuriának Bp. 385. szakaszának különböző pontjait egyen-

- 20 -

kint szemügyre vesszük ugyanis ezekből az esetekből fog leginkább kitünni, hogy a Kuria felülvizsgálati hatásköre, mely kérdésekre terjedt ki a gyakorlatban, melyekre pedig nem, mikor mondotta azt, hogy /437 sz.:/ ebben nem dönthetnek, mert már az alsó bíróságok végérvényesen döntöttek és mikor mondta azt, ebben én határozok végső fokon, Mindezeket vizsgálva és 437. sz. szemelőtt tartva világosan áll majd elő a Kuria gyakorlatából kiolvashatólag a tény - és jogkérdés nemcsak elméleti, hanem gyakorlati különbsége is. Bp. 385. sz. anyagi semmisség okokat a következőkben sorolja fel:

1./ ha a bíróság a büntetőtörvénynek megfelelő rendelkezéseit nem alkalmazta vagy tévesen alkalmazta ama kérdésekben

a./ hogy a vád alapjául szolgáló tett megállapítja-e valamely bűncselekmény tényállását.

b./hogy a büncselekményt a büntető törvénynek melyik rendelkezése szerint kell minősíteni,

c./ hogy a beszámithatóságot a bűnvádi eljárás megindítását vagy a büntethetőséget kizáró ok és melyik forog fenn.

2./ha a bíróság a büntetés kiszabásánál a törvényben megállapított büntetési tételeket vagy ezeknek megengedett enyhítésénél vagy súlyosbitásánál a törvénybe vont határokat nem tartotta meg.

3./ ha a bíróság az 1878. V. t. c. 92. §.-át illetőleg az 1879. évi XL. t. c. 21. §.-át tévesen alkalmazta, vagy feltételeinek fennforgása dacára nem alkalmazta.

Az első anyagi semmisség ok első esete "ha a bíróság a büntetőtörvénynek megfelelő rendelkezését nem alkalmazta vagy tévesen alkal-

mazta abban a kérdésben a./ hogy a vád alapjául szolgáló tett megállapítja-e valamely bűncselekmény tényálladékát.

Ez a szakasz /:385.§.1./a:/ azt jelenti - a Bp. 437. §.-ának figyelembe vételével, hogy a vád tárgyává tett bűncselekmény tényálladéki elemeit, a tény körülményeket az alsó bíróságok állapítják meg, ellenben a tények és elkövetési cselekvések büntetőjogi minősítése abból a szempontból, hogy a vádalapjául szolgáló tett megvalósítja-e a Btk. valamelyik tényálladékát, végső fokon a Kuriához tartozik. Tehát az, hogy ki követte el a bűncselekményt, milyen állapotban, mily szándékkal, és mikor továbbá milyen szavakat használt vagy milyen cselekvési mozzanatok állapíthatók meg: ezekben a kérdésekben az alsó bíróság végleges megállapításokat tesz.

A Kuria csak abból a szempontból

birálja felül az alsó bíróságok ténymegállapításait, hogy vajjon azok betöltik-e a vád tárgyává tett vagy az ítéletileg megállapított tényálladékokat vagy pedig tévesen vonta az alsó bíróság a cselekményt a Btk. valamelyik szakasza alá. Ha az alsóbíróság a Kuria megállapítása szerint tényleg valónak tekintett olyan ténykörülmenyt, mely nem merit ki törvényes tényálladékokat vagy egyáltalán nem is büncselekmény, akkor a Kuria a semmisségi panasszal megtámadott határozatot megsemmisíti és a vádlottat felmenti. Az is lehetséges, hogy az alsóbíróság felmenti a vádlottat, de az indokolásban olyan tényeket állapít meg, melyek betöltik valamely büncselekmény tényálladékát, ily esetben a Kuria a vádlottat mégis elítélheti. Ez azonban ritkán fog előfordulni, gondoljunk csak azokra az esetekre melyekben a bíróság felmentő ítéletet hoz ugymint: ha a vád tárgyává tett cselekmény nem büncselekmény, avagy bün-

lekmény ugyan, azonban annak tárgyában már jogerős bírói ítéletet kaptak, ha a vád alapjául vett bűncselekmény nincs bebizonyítva, ha az, hogy azt a vádlott követte nincs bebizonyítva., szóval éppen olyan esetekben, amelyekben a Kuria korrigálhatja.

A fenti megállapításokat igazolólag a 437. sz.-ra hivatkozással elutasítja a Kuria a semmisségi panaszt 385.§. 1/a. alapján: és megállapítja 1901. május 2-án 2572. sz. határozatában, hogy az a kérdés, hogy a bizonyítékok alkalmasak voltak-e az alsó bírósági ítéletekben megállapított tényeket bizonyítani, nem tehető semmisségi panasz tárgyává, Indokolva azzal, hogy a vádlott terhére rótt mindkét cselekményre nézve az alsó bíróság által tényként van megállapítva, hogy a vádlott, mint tanu polgári perekben tett és esküvel megerősített, az illető pereknek lé-

nyeges körülményeire vonatkozó vallomásai hamisak. Ezek a ténymegállapítások pedig büntetendő cselekmények tényálladékát foglalják magukban és így nem vonhatók Bp. 385.§. 1/a. pontja alá. Nem vette a Kuria figyelembe a semmisségi panasz indokolásában felvett azon érvelést sem, hogy újabb bizonyítékok szerint a vallomás nem vonatkozott a per lényeges körülményére - mert - a Kuria szerint a vallomás lényeges volta, ha bár az polgári jog kérdése a Btk. 215.§-ában meghatározott cselekmény tényelemét teszi s mint ilyen 437. sz. az ítélő büntető bíróság által állapítandó meg.

A vallomás tényleges volta tehát ténykérdés és azt a Kuria nem vizsgálhatja felül. A Kuriának ugyanis a ténymegállapítással kapcsolatban csak annyi joga van, hogyha a Btk. valamely szakaszának alkalmazásához szükséges lényeges

körülményt az eljáró bíróság nem állapított meg nem ismert el vagy mellőzött, az esetben a kir. Kuria 437. §. alapján az ítéletet megsemmisíti és új eljárást rendel el az illető tényleges körülmény megállapítására,

A Kuriának ezen a téren azonban nem állandó a gyakorlata ezt igazolja Dombovár: Tény és jogkérdés bünvádi gyakorlatban című könyve is, melynek 55. oldalán ezzel kapcsolatban a következők olvashatók: A tábla bizonyos szóbeli kitételeknek nem tulajdonít izgató hatást, a Kuria ellenben igen és bűnösséget állapít meg. A büntetőjogi döntvénytár szerint is /:IV.184:/ jogkérdés az, hogy valamely kitétel alkalmas-e a gyűlölet keltésre. Beesületsértésre az a körülmény, hogy meggyalázó-e a kifejezés vagy nem, jogkérdés. Egy esetben pl. /:D. III. 315:/a Kuria maga állapítja meg, hogy a "darabont" kifejezés a jelenlegi közfelfogás szerint

azt jelenti, hogy valakinek a hazafiasságában és alkotmányos érzületeiben gyanakodni lehet.

A B. J. T. XLIV. 236. oldaláról pedig a legelőbb említett jogesetnek éppen ellenkező elbirálása olvasható, mert a Kuria a vallomás lényeges voltát jogkérdésnek mondja.

A következő eset azt mutatja viszont, hogy a Kuria a ténykérdés minősítését végzi csupán:

A vádlottat a járásbiróság rágalmazásban, a törvényszék mint fellebbviteli bíróság becsületsértésben marasztalta, mert a vádlott a kapuban álló szakácsnőre erkölcstelen dolgokat kiabált a szakácsnő gazdájáról.

A Kuria mindkét alsó foku bíróság határozatát megsemmisíti, mert a megállapított kifejezések tartalma nem a magánvádlóra hanem annak gazdájára voltak sértőek. A Kuria tehát

megállapítja, hogy az alsó bíróságok a tényekből téves következtetést vontak le. A Kuria ezáltal tehát nem megy bele a ténykérdésbe, mert hisz a Kuria is éppen azokra a szavakra, kifejezésekre /:tényekre:/ alapítja határozatát, amire az alsó bíróság. Azonban mint a tárgyi igazság legfőbb őre hangsúlyozza, hogy aki csak fültanuja annak, amit másról állitnak, nem emelhet vádat saját személye ellen történt rágalmazás vagy becsületsértés címén./:1901. jan. 26.,3992:/.

Elutasítja ugyancsak a Kuria a B. P. 285.§. 1./a pontja alapján beadott semmisségi panaszt 1901. jan. 27. 4034.sz. határozatával, mert az alsó bíróságok tényként állapították meg az eltulajdonítási szándékot s így annak vizsgálataiban minthogy az alsó bíróságok az általuk megállapított tényekből /:jelen esetben abból, hogy a vádlott B. M. szűrét elvitte :/ helyesen álla-

pitották meg a Btk. 333.§.-ában ütköző tényállást semmikép nem mehet bele.

Ténykérdés tehát és ilyen formán nem képezhet semmisségi panasz tárgyát: az, hogy a vádlottnál fennforgott-e az eltulajdonítási szándék. Ezzel szemben Dombovány több határozatra építve azt mutatja ki, hogy a szándék, egy elvont tudat gondatlanság fennforgása illetve fenn nem forgása jogkérdés. B. Döntvénytár II. 187. szerint az, hogy a vádlott tudta-e, hogy a sértett hivatalosan jár el, ténykérdés tárgya. A szándék, célzat, tudat és gondatlanság tekintetében azonban úgy hisszük inkább Finkey jár a helyes meggyén, mikor ezeket ténykérdéseknek mondja. Tény az, hogy a Kuria sokszor ingadozik, azonban az a körülmény, hogy a semmisségi panaszok legtöbb részében ott találjuk azt a kitést /: amikor gondatlanság és szándékosságról van szó a semmisség panaszban :/, hogy a Kuria

köteles határozatát az alsó bíróságok ténymegállapítására alapítani. Nézetük szerint a gondatlanság szándékosság megállapítása ténykérdés és így a Kuria számára: noli me tangere.

Ezt igazolja az alsó bíróságnak az a megállapítása is, amikor megállapítja a gondatlanság fennforgását, abból, hogy a vádlott Kelemér népes községben az ut kanyarulatánál a lejtős uton sebesen hajtott kocsijával és nem is a széles szekérruton, hanem a keskeny gyalogjáróra hajtatott, mely tények eredménye egy gyermek öt hétig tartó testi sérülése lett.

/:1901. április 30. 2579.:/ Ugyan-
csak fennforogni látja az alsóbíróság által megállapított gondatlanságot az 1901. május 9: 2746. sz. határozatában.

Ténykérdés az is, hogy a vádlott egy hatvan forintos váltóra valakinek forgatója

aláírását rávetve anélkül, hogy tőle erre engedélyt kapott volna és azután ezt a váltót értékesítette, azaz felhasználta. Mindezen tények pedig megállapítják a Btk. 401. és 403. §. 1. pontja szerint minősülő magánokirat hamisítást és ezért a Kuria 437 sz. és a 385. §. 1./a. szerint ezt felül nem vizsgálhatja /:1901/2544:/.

A Büntető Jog Tárának /:XLIII. k. 23.:/ egyik kötetében felmenti a Kuria az alsó-bíróságok által hatósági rágalmazásban marasztalt /Btk. 260.§./vádlottat, mert az a körülmény, hogy a vádlottak a hatósághoz intézett beadványban bűncselekménnyel gyanúsították a sértettet, az eljárást azonban a sértett ellen bíróilag megszüntették, még nem állapítja meg a Btk. 260.§-ának. A Btk. 260.§.-ának tényálladási eleme az a kitétel, hogy a vádlott vádja valótlannak bizonyuljon, minthogy pedig azáltal, hogy a bíróság

ellene az eljárást megszüntette ez még nem esett el, ezért a vádlottakat elítélni a Btk. 26o. §.-ának alapján nem lehet.

Bp. 385. §. b. pontja szerint ha a bíróság a Btk. megfelelő rendelkezéseit tévesen alkalmazza ama kérdésben, hogy a bűncselekményt a büntetőtörvénynek melyik rendelkezése szerint kell minősíteni. Itt is a Kuria csak a jogkérdésbe szól bele azaz az alsó bíróságok helytelen jogi következtetéseit kivizsgálja. Ha pl. a tényekből a lopás tényálladéka volna kiolvasható, az alsóbíróság azonban jogtalan eltulajdonítást vagy pláne sikkasztást állapít meg, így a Kuria anélkül, hogy a tények vizsgálatába bele menne megállapítja azt, hogy az alsó bíróság helytelenül vonta le következtetéseit a tényekből és az alsóbíróság téves következtetéseit kiigazíthatja.

A Kuria /: 1901.ápr. 23. 13927.

egyik határozatában annak ellenére, hogy az alsó bíróságok nem állapítják meg, hogy a vádlott a cselekményt rögtön követte volna el, mégis megállapítanak azonban olyan tényeket, amelyek lehetetlenné teszik a rögtöni elkövetést, megállapítják, hogy a vádlott még a sértett részéről okozott bántalmazás után a cselekményeknek még egész sorát követte el, a saját cselekményeinek elkövetése előtt, amely körülmény kizárja azt, hogy a cselekmény nyomban viszonzottnak minősüljön.

Egy másik határozatából a Kuria /: 1900. lo. 307 /sz:/ pedig fennforogni látván az alsó bíróság direkt megállapítása hiányában is a Btk. 258. §-ának azt a kitételét, hogy többek előtt elutasítja a 385.§.1/b. pontja értelmében beadott semmisségi panaszt. Ugyanis kiderül az alsóbíróságok irataiból, hogy a vádlott nyilatkozatát, mely szerint a harangra

gyűjtött pénzt elcsikkasztotta öt tanu jelenlétében tette. Így bár az alsó bíróságok azt így külön nem állapítják meg, de minthogy az mégis fennforog, tehát helyesen alkalmazták a Btk. fentebb említett szakaszát.

A tény és jogkérdés elhatárolása szempontjából lényegesebb a Kuriának a Bp. 385. §. 1/c. pontján alapuló határozatai. Itt ugyanis arról van szó, hogy a bíróságok nem alkalmazták vagy tévesen alkalmazták a beszámíthatóságot a bünvádi eljárás megindítását vagy a büntethetőséget kizáró okok fontosságát vagy tévedtek annak megállapításában, hogy melyik forog fenn. Itt is azonban csak jogi szempontból vett felülvizsgálatról lehet szó. Ilyen formán tehát nyilvánvaló, hogy a Kuria nem mondhatja, hogy a vádlott teljesen részeg volt vagy a bűnösség felismerésére szükséges belátással nem bíró siketnéma, hogy így

vagy úgy meg volt támadva, jöllehet az alsó bíróságok erre vonatkozólag ellenkezőt vettek bizonyított^{1.}nak. Ott azonban ahol az ily kizáró okok fennforgása bizonyos tényekből csak következtethető vagy ahol egyenesen a jogi megítélésből és megállapítástól függ pl. a jogos védelem határainak megállapítása vagy tullepése, az elállás önkéntessége ily esetekben a jogi megítélés a Kuria joga.

Lássunk egy néhány példát:

Indulat. Helyben hagyja a Kuria /: 1901/1786 sz. határozatával:/ az alsó bíróságok azon döntését, hogy amikor a vádlott feleségét házasságtörésen érte, az nála olyan nagy és erős felindulást keltett, hogy az a cselekmény amit ebben az állapotban elkövetett /:vagyis, hogy felesége csábítóját késével hasba szurta:/ neki _
1. Finkey: Tény és jogkérdés XLIII. 118. B.J.T.

nem volt beszámítható . A vádlott-az alsó bíróság indokolása szerint - 25 éves lévén, tehát házasságtörés és családi boldogságának feldulása miatt oly indulatba jöhetett, melynek hatalmában cselekményét bírálni nem tudta. Minthogy pedig egy indulatba jött embertől nem kívánható , hogy kutasa a hibást vagy kezdeményezőt egész aprólékosággal ezért az alsó bíróság felmentő ítéletet hozott.

A Kuria a hozzá semmisségi panasz folytán jutott kérdésben nagyon helyesen egy határozott, hogy azt elutasította mondván, hogy a vádlott öntudatlan állapotban cselekedett. Ugyanis az alsó bíróságok által megállapított tény vagyis a házasságtörés tettenérése valóban olyan körülmény, mely olyan nagyfoku indulatot váltott ki a vádlottból, ami beszámíthatóságát kizárja. Ténykérdés tehát, hogy a beszámíthatóság fennforog-e vagy nem de jogi kérdés, hogy vajjon azok az okok, helyesebben tények,

amelyekre alapítva az alsó bíróságok a beszámithatóságot fennforogni látták, megállapítják valóban a beszámithatóság kizárását. Amennyiben tehát az alsó bíróság által megállapított tények nem zárnák ki a beszámithatóságot és az alsó bíróság mégis tévesen azt fennforogni látta volna az elévitt tények alapján, ilyen esetben nincs kizárva, hogy a Kuria maga helyre igazítja az alsó bíróság tévedését és megállapítsa, hogy a beszámithatóság mégis csak fennforog. A Kuria azonban ilyenkor nem a tényekbe megy bele és nem azt mondja, hogy az alsó bíróság ténymegállapításai nem helyesek, ellenkezőleg azokat elfogadja ellenben azt mondja, hogy az alsó bíróság abból, hogy ezek vagy azok a tények, helytelenül vonta le következtetéseit. Fölmerül már most a kérdés vajjon a beszámithatóság kérdésében ki dönt, mert hisz láttuk, hogy a Kuria

az alsó bíróság megállapításai ellenére más álláspontra helyezkedhet a beszámíthatóságot illetőleg.

1.
A beszámíthatóság jogkérdés.
A gyak. szerint minden vitát kizárólag annak kell

mondanunk, mert benne a Kuria foglal állást végső fokon, a Kuria pedig csak jogkérdésben nyilváníthat véleményt. A beszámíthatóság alapját képező körülmény fenn vagy fenn nem állása azonban ténykérdés és abban az alsófoku bíróság dönt végérvényesen. A beszámíthatóságot kizáró körülmények megállapítása, vagyis a beszámíthatóságot kizáró előfeltételek fennforgása tehát ténykérdés. Hogy K. K. a kocsmában 2 1/2 óra hosszát tartózkodott és hogy ezalatt öt liter bort fogyasztott el és a mellette ülő C. A.-nak értelmetlen dolgokat mesélt ez ténykérdés, hogy az elegendő alapt.

I. Dombovány Géza: Tény és jogkérdés a Bünvádi gyakorlatban 54. old.

ja lehet-e a büntetőjogi felelőtlenségnek, illetve a felelőség alól való mentesítésnek, ez mindenképen jogkérdés.

A cselekménynek a jogi minősítése azonban jogkérdés. Mihelyt nem ezen az alapon vizsgáljuk a kérdést, elmosódik a határ a beszámíthatóságot illetőleg tény és jogkérdés között és továbbra már az lesz a helyzet, hogy hol tény-hol pedig jogkérdést vélünk abban látni.

Fölmentést ad pl. a Kuria egyik határozatával /: 7355/o7. sz.:/ azon az alapon, hogy a vádlott, kire nézve az alsó bíróság azt állapította meg, hogy nem volt beszámíthatatlanul részeg, bukdácsolt, harapott, vert, stb., s ezáltal mintegy rámutat arra, hogy a tényekből mint látjuk az alsó bíróság helytelenül következtetett. A beszámíthatóság problémája a fenti nehézségeket tekintve meglehetősen tisztul a részegséggel kap-

csolatban.

Hogy a vádlott részeg volt-e vagy sem, helyesebben milyen foku volt a részegsége, ezt az alsó bíróságok megváltoztathatatlanul állapítják meg. Ilyenformán ha az alsó bíróság azt állapította meg, hogy a tettes nem jutott el a részegségnek beszámíthatóság kizáró határáig akkor az a Kuria számára szól me tengerre. Sokszor azonban mégis úgy tetszik mintha a Kuria állapítaná meg a részegséget. Elutasítja^{1.} ugyanis a Kuria. Cuxel Sámuel vádlottnak semmisségi panaszát, indokolván azzal, hogy a kir. törvényszék, mint másodfoku bíróság valóul elfogadta azt a körülményt, hogy a vádlott a büntető per folyamán tett vallomása alkalmával vissza emlékezett arra, hogy a lopott mozsártőröt, mint találtat vette meg és visszaemlékezett,

1. Lásd: Büntető Jog Tára XLIII. 139.

hogy ez alkalommal ittas volt, tehát a vétel körülményei emlékezetében voltak. Minthogy pedig a visszaemlékezés ily részletekre is kiterjedt, ez a körülmény zárja ki azt, hogy a vádlott a terhére rótt bűncselekmény elkövetésekor a beszámíthatóságot kizáró ittas állapotban volt. Az esetből világosan kitűnik, hogy a Kuria az alsó bíróságok ténymegállapításait helyesnek találja, tehát nem megy bele a ténykérdésbe, hanem csak az alsó bíróságok következtetéseit kritizálja, helyesli. A fenti esetben ugyanis nem mondja meg világosan az alsó bíróság, hogy a vádlott részeg állapotban nem volt, erre csupán következtetni lehet, minthogy azonban nem az a fontos, hogy az alsó bíróságok milyen szavakat használnak, hanem az, hogy az általuk valónak elfogadott tényekből kitűnik-e a vádlott be- illetve be nem számíthatósága. Azonban itt csak látszat az, mintha a Kuria maga járna el

a vitatott kérdésben a tények megállapításánál a Kuria csak azt mérlegeli, hogy a tények, melyeket az alsó bíróság megállapított, tárgyául szolgálhatnak a semmisségi panasznak vagy nem.

A fiataalkorral kapcsolatosan is viták merülnek fel az elhatárolást tekintve. Az, hogy valaki meghaladta-e 12. életévét vagy nem ez megdönthetetlen ténykérdés. Itt olyan tényekről van szó, amelyeket vita tárgyává tenni nem lehet, mert hisz ha a születési anyakönyvi kivonatból az tűnik ki, hogy az illető 12 évnél fiatalabb, itt már nincs helye vitának vagy kritikának esetleg csak arról lehet szó, hogy az okirat hamis. A 12-16 éves korban az alsó bíróságok esetenként állapítják meg, hogy a fiataalkoru beszámítható-e vagy nem. Így pl. megállapítja a Kuria /: 1163/01 sz. határozatával:/, hogy miután Matics János 12 éves életkorát túlhaladta és ebből kifolyólag valamint

az alsó bíróságoknak a vádlottról tett közvetlen tapasztalatai szerint cselekménye felismerésére szükséges belátással bírt, a semmisségi panasz elutasíttatik. Ugyancsak ezt mondja ki a Kuria 3254/01 sz. határozatával.

Kérdés mi történne akkor, ha az alsó bíróság elmulasztaná megállapítani /:nem gyakorlati:/ a beszámíthatóságot, vajjon ilyenkor talán a Kuria hatáskörébe csuszik át annak megállapítása. Nem. Ilyen esetben a Kuria miután egy lényeges körülmény nincs tisztázva új eljárásra utasítaná az alsófoku bíróságot világosan tanuságot téve maga is arról, hogy a beszámíthatóság előfeltételének megállapítása kétségtelen ténykérdés.

Ugyancsak ezt a felfogást igazolja a Kuriának 3872/01 sz. határozata, mely szerint helyben hagyja a tábla ítéletét, melynek

indokolása szerint a vádlott bár siketnéma, a vele hasonló sorsu egyének tevékenységével érvényesíti magát annyira, hogy saját életfenn-tartására is képes továbbá, hogy a főtárgyalás mentén öntudatos magatartást tanúsított és a tett elkövetését bárki által is megérthető módon jelekkel közölni volt képes és a cselekménye bűnösségének felismeréséhez szükséges belátással, bárha korlátolt mérvben bír, a Btk. 88. §.-a nem alkalmazása, illetve a beszámíthatóságnak megállapítása semmisségi okot nem foglal magában.

A tény- és jogkérdés vitáját tekintve nehéz probléma elé állít bennünket a jogos védelem problémájának a kérdése. Minthogy a beszámíthatóságot kizáró egyes esetekben tapasztaltuk, úgy itt is az a helyzet, hogy van az alsó bíróságoknak végleges ténymegállapítása és

Hogy a Kuriának tényleg ez a hatásköre, az kitűnik a 679/ol sz. határozatából, mely szerint miután az alsó bíróságok tényként állapítják meg, hogy a jogos védelem egyáltalán nem forog fenn a Kuria is magáévá teszi az alsó bíróság megállapításait. A Büntető Jog Tárának /XLVIII.117./ egyik esete szerint jogos védelmet

a Kuria csak akkor állapít meg, ha az alsó bíróság az erre vonatkozó tényeket megállapította. De, hogy közvetlen volt-e a támadás és hogy nem történt-e meg a jogos védelem határainak áthágása, ez mind jogkérdés. B. Jog Tára XLIII. 140. Elutasítja a Kuria az ügyésznek Vörös János vádlott terhére benyújtott B. P. 385. §. 1/c./ pontjára fektetett semmisségi panaszát, mert a kir. ítélő tábla valóban fogadta el azt a tényt, hogy V. J. vádlottnak az a ténykérdése, hogy a panaszolt eset alkalmával az éppen falatozás okából kezében volt késével hátba csapott s ellene intézett jogtalan és közvetlen megtámadás elhárítására szükséges volt, helyesen állapította meg tehát azt, hogy a kérdéses cselekmény a beszámíthatóságot kizáró jogos védelemben követtetett el./1785/ol sz./ Amint látjuk ebben az esetben a Kuria indokolása nem teljesen kielégítő, mert a tény és jogkérdés

nem válik elég⁸⁶ szét benne. A Kuria ugyanis arra hivatkozik, elutasítván a semmisségi panaszt, hogy minthogy a tábla valóban fogadta el a fentemlitett tényt /: vagyis, hogy a vádlott ténykedése az ellenintézett jogtalan és közvetlen támadás elhárítására szükséges volt. Minthogy pedig már előbb azt mondtuk, hogy az a kérdés, hogy a ténykedés szükséges volt vagy nem, az nem ténykérdés, hanem jogi probléma, amibe a Kuriának is van beleszólása. Ilyenformán illuzóriusnak látszik, hogy a Kuria éppen azzal háritja el magától az ügyet, ami éppen hatáskörébe utalná. Ebben az esetben látjuk azt, hogy mennyi bajt okozott ezen rendkívül fontos kérdés tisztázásával a Kuria ingadozó gyakorlat, amely kétségtől egyike alapját a nem kellő gondossággal készített sokféleképp érthető és magyarázható indokolásokban bírja.

Éppen úgy mint a jogos véde-

lemnél, úgy a végszükségnél is könnyen szétválasztható az alsó bíróság és a Kuria hatásköre. Az alsó bíróságok azt döntenek el végérvényesen, hogy fennforogott-e végveszély, nyilvánvalólag ez mindig ténykérdés. Hogy az életveszély "véletlenül" származott-e vagy nem, szintén ténykérdés. Az a körülmény azonban, hogy fennforogjon az is, hogy a csalekményt azért kellett elkövetni, mert az életveszély másként el nem hárítható volt, jogkérdés. Itt nyilvánvalólag arról a következtetésről van szó, ami mindég a Kuria hatáskörébe tartozik. A Kuria és az alsó bíróságok jogköre azonban itt sem lesz pontosan elhárítható. Ha a gyakorlatot nézzük, csak egy esetet ragadunk ki, melynek indokolása után úgy látjuk, hogy a ténykérdés teljesen az alsó bíróságok hatáskörébe tartozik és azt a Kuria még csak nem is korrigálhatja. A Kuria egyik semmisségi panaszt elutasító indokolá-

sában /96/0lsz/a. a következőket olvashatjuk. Az alsó bíró ugyanis megállapította, hogy a vádlottnak felhozott kényszer helyzete nem lehetett olyan természetű, amely a beszámithatóságot /:a mi felfogásunk szerint a cselekmény jogellenességét:/ kizárja, minthogy pedig a Kuria 437.§.-a szerint határozatát köteles az alsó bíróságok által elfogadott tényekre alapítani, ezért a Kuria a hozzá felterjesztett semmisségi panaszt kénytelen elutasítani.

A fentiekből ugyancsak láthattuk, hogy a beszámithatóságot és a jogellességet kizáró okoknak egyes esetekben milyen Janus-arca van, ha egyik arcukat nézzük úgy jogkérdésnek mutatják magukat és a Kuria felé fordulnak, ha viszont másik arcukat tekintjük, úgy ténykérdésnek látszanak, melyekben végérvényesen az alsó bíróság dönt. Ezekben az esetekben nem kö-

vetünk el nagy hibát, ha azt mondjuk, hogy egyik esetben a beszámithatóság tény - a másik esetben pedig jogkérdés. /:V.ö. Finkey és Dombovány fel-fogását.:/Minthogy azonban a jogász ilyen nagy kérdésekkel szemben nem állhat ilyen labilis áll-lásponton, ^{helyes az} hogy jogkérdésnek ezeket csak abban a vonatkozásban tekinti, amennyiben következte-téseket jelentenek.

A Bp. 385. §. 2. pontja sze-rint, ha a bíróság a büntetés kiszabásánál a tör-vényben megállapított büntetési tételeket vagy ezeknek megengedett enyhítésének átváltoztatásá-nál vagy súlyosbitásánál a törvénybe vont hatá-rokat nem tartotta meg. A büntetés kiszabása na-gyon természetes, hogy jogkérdés, erre vonatkozó-lag a gyakorlat is egységes. Ebben a kérdésben tehát végsőfokon a Kuria dönt. Mily világosan látható itt az a büntetőtörvénykezést lépten-nyo-

mon követő fénysugár = az anyagi igazság megcsillanása. Lehetséges, hogy az alsó bíróságok bár megállapítják, hogy a vádlott büntetlen előéletű, vagy 16-20 éves, vagy részeges, ami általában enyhítő körülményként szokott szerepelni a bírói gyakorlatban, azonban nem vonják le ennek azt a fontos következményét, hogy ezért enyhítsék a kiszabott büntetési tételt. Ha most ezekbe a kérdésekbe a tapasztaltabb, bölcsebb és higgadtabb Kuria nem szólhatna bele, hol maradna az anyagi igazság. Ugyanez előfordulhat a büntetési tétel kiszabásánál is, amikor a Btk-ban megszabott határokat túllépné a bíróság. Az is előfordulhat viszont, hogy megállapítják az alsó bíróságok, hogy a tettes többször volt büntetve, vagy cselekményét ezért vagy azért irigységből, gyűlöletből, ellenszenvből követte el, azonban ezeket nem veszik figyelembe a bün-

tetés mértékének megállapításánál. Ilyenkor a Kuria nem megy bele a tényekbe, hanem azt mondja, az alsó bíróságok irataiból, ténymegállapításaiból kitűnik, hogy helytelen az alsó bíróságoknak az a megállapítása, hogy a bírói gyakorlat szerint enyhítő vagy súlyosbító körülmény fennförog, minthogy pedig az alsó bíróság ezeket megállapítja, de figyelembe nem veszi, s minthogy azok figyelembe veendők, ezért a Kuria az alsó bíróság hibás és téves funkcióját kijavítja. Minthogy a kérdésben a joggyakorlat - azt mondhatnók - egységes, itt mellőzzük a judicaturát.

Hátra van még a Bp. 385.§.

3. pontjának a vizsgálata: "ha a bíróság az 1878: V. t. c. 92. §.-át, illetőleg az 1879: XL. t. c. 21. §.-át tévesen alkalmazta vagy feltételeinek fennforgása dacára nem alkalmazta.

Mint látjuk nagyon ökonomiku-

san jártunk el, mikor a 2 pontot nem vettük a joggyakorlat szempontjából tárgyalás alá, ugyanis világosan kitűnik, hogy a 3 pont csak egy kiemelt esete az előbbi pontnak s csupán a nagyobb világosság kedvéért lett önálló semmisségi ok ~~/:Finkey:/~~. Ebben az esetben ha az alsó bíróság téved, a Kuriának joga van azt kiigazítani. Téved pedig az alsó bíróság, ha a Btk. 92.§.-át ok nélkül alkalmazza, vagyis ha úgy véli, "hogy az enyhítő körülmények annyira nyomatékosak vagy oly nagy számba forognak fenn" - holott az enyhítő körülmények nem nyomatékosak és nem is oly nagy számba fordulnak elő. Lehetséges, viszont, hogy az enyhítő körülmények nyomatékosak és nagy számban fordulnak is elő, mégis az alsó bíróság azokat a Btk. 2. §.-a szerint nem veszi tekintetbe. A kérdés azon mulik, hogy mikor tekintjük az enyhítő körülményeket "nyomatékosak" illetve "nagy-

számuaknak". Ezek kétségekivül csak jogi megítélések alapján dönthetők el. Minthogy pedig az alsó bíróságok abban a tekintetben, hogy az enyhítő körülmények mikor nyomatékosak és mikor nagyszámuak, igen különbözőképen foglalhat állást, ezért nagyon helyes, hogy ezekben a kérdésekben a Kuria nyilatkozik végső fokon. Azok a mozzanatok azonban, amelyeket az eset részletezése, a tettes egyénisége tekintetében az alsó bíróságok bebizonyítottak vettek, azonban itt is ténykérdés tárgyát képezik, ezen tényeknek, mozzanatoknak büntetőjogi mérlegelése, beszámítása illetőleg figyelembe vétele jogi kérdés /:Finkey:/

Az alsó bíróságok és a Kuria között tehát itt is a következő funkció megosztás figyelhető meg. Az alsó bíróság mondjuk megállapítja, hogy a tettes még nem követett el bűncselekményt /:szóval büntetlen előéletű:/, ezt azonban nem veszi te

kintetbe, vagy fennforgó tényeket. hogy enyhítő illetve súlyosbító körülményeknek tartja ugyan, de nem tartja őket nyomatékosaknak. Az sincs kizárva tehát a fentiek szerint, hogy valamely ténykörülmeny "enyhítő " vagy "súlyosbító" jellegét és minőségét a Kuria maga állapítja meg. Azonban ebben az esetben nem mondható az, hogy a Kuria dönt vagy nyúl bele a ténykérdésbe, hanem itt is csak azt teszi, ami büntetőjogi megítélés tárgya. Tehát valamely tényt, amelyet az alsó bíróság megállapított, de jogilag nem minősített, a Kuria jogilag jelentősnek mond és figyelembe vesz. /:Lásd erre vonatkozó judicaturát B.J.T. XLIII. kötet 169-172. oldalon./

Egyik határozatával /:Büntető Jog Tára XLIII. 171:/elutasítja a Kuria a semmisségi panaszt, mert úgy találja, hogy az enyhítő körülmények szemben a vétség súlyosságával nem

oly nyomatékosak, hogy azok a Btk. 92.§.-ának alkalmazását indokolnák. Majd ez ugyancsak az említett helyen található határozat szerint egy olyan tényt emel ki súlyosbító körülményül, amit az alsó bíróságok csak tényként állapítottak meg, de nem tartották viszont súlyosbító körülménynek. A sajtó útján elkövetett becsületsértésnél súlyosbító körülménynek mondja a Kuria azt, hogy a sértés egy nőnek a becsülete ellen irányult.

Ez a két eset is világosan mutatja a Kuria jogkörét. Amikor pedig már hosszú kutatásokat tettünk a judicaturában, akkor világosan látjuk a Kuria hatásköréből, hogy mi a tény és mi a jogkérdés a gyakorlatban. Ingadozás természetesen itt is van, azonban kétségtelenül azzal az egy a gyakorlatában megnyilvánuló momentummal meghúzta a választó vonalat a Kuria, a tény és jogkérdés közt, amikor azt mondta, hogy

ténykérdés általában az, amit az alsó bíróságok bebizonyítottak vagy be nem bizonyítottak vet-
tek. A törvényhozás soha sem fog találni olyan pontos határokat, melyeket a gyakorlat minden nehézség nélkül követni képes, mert ingó határokkal mindig találkozni fogunk, azonban a gondos elemzés a törvény különböző rendelkezéseinek egybevetése s a törvényhozó valódi szándékának kipuhatólása mellett /:Finkey:/, azonban mégis csak sikerülni fog többé-kevésbé kielégítően elhatárolni a kérdést.

A Kuria joggyakorlatának teljesen megfelel az a megállapítás, hogy mindig tény, "ami büntetendő cselekménynek alkotó eleme^{1.} és mint ilyen bizonyítás tárgyává tehető"

A Kuria 1902. évi március hó 24.-én 2704 sz. kelt határozatában kimondja, hogy
1. Baumgarten: Tény és jogkérdés 30.

" A semmisségi panasz indokolásának azt az érvelését, hogy a szándék fenn vagy fenn nemforgása nem tény- hanem jogkérdés, elfogadni nem lehetett /:egyik előbbi példánknál már foglalkoztunk a szándékkal:/ . Tény mindaz, ami bűncselekménynek törvényszerinti alkotó eleme és mint ilyen bizonyítás tárgyává tehető, " már pedig a Btk. 75.§.-a értelmében a szándék minden bűntettnek alkotó eleme, tehát tény annak bizonyítása vagyis ténybeli megállapítása tehát a tényben ítélő bíróság elé tartozik és az anyagi törvény alapján csak annyiban esik felülvizsgálat alá, amennyiben a ténykérdésben ítélő bíróság által ténykép megállapított akaratirány, célját vagy szándék nem azt az akaratirányt s nem azt a dolosus szándékot képezné, amelyet az anyagi törvény megfelelő módon a bűncselekmény alkatelemei közé felvett, vagyis azoknak büntetőjogi

beszámíthatása tekintetében. Az a körülmény pedig, hogy a szándéknak mint belső /:alanyi:/ tényelemnek létesítésére külső tényekből vont következtetés útján bizonyíttatik a szándék e minőségén mitsem változtat."A fentiekben tehát maga a Kuria nyilatkozott, s tett tanulságot arról, amit már fentebb mondtunk, hogy aztán néhány indokolásban nem ilyen világosan nyilatkozik az nem változtat az általánosságban követett gyakorlatát illetőleg. A Kuria joggyakorlata mindinkább azt mutatja, hogy kezdik belátni azt, hogy abban a logikai képletben, melyet a birói ítélet feltüntet, a subsumptio és nem a ténykérdés képezi az alsó tételt és ha a harmadfoku bíróság a bizonyítás tárgyának tekinti a cselekmény egyes jogi ismérveit, magára nézve megtámadhatatlannak nyilvánítja és egyuttal a jogbizonytalanságnak kiszolgáltatja mindazt, ami kívül esik a törvény

helyes értelmezésén. /:Baumgarten: Tény és jogkérdés.:/ A Kuria jogköre tehát attól függ, hogy mit értünk /:Bp. 437.§.:/ ez alatt a szó alatt, hogy tény. " Ha ténynek tekintjük a konkrét megvalósulást szemben az absztrak fogalommal, akkor a tény körében fog tartozni: a szándék, gondatlanság, tudat, gyanítás, előrelátás, az erőszak, fenyegetés, részegség, siketnémaság, jogos védelem, fiatalkor, szóval bármilyen alanyi vagy tárgyi jogismerv, kivéve ha a bíróság rosszul értelmezi a törvényt. Amikor azonban úgy határoltuk el az alsó bíróságok hatáskörét, hogy azt mondtuk, hogy a törvény értelmezés tekintetében végső fokon a Kuria dönt, viszont a bizonyítékok mérlegelése tekintetében pedig az alsó bíróságok, akkor még mindig nem döntöttük el azt, hogy vajjon arra a területre, mely a bizonyítékok mérlegelése és a törvény értelmezése között fekszik, mely bíróság hatásköre ter-

jedt ki. A Kuriának ebben a kérdésben az a gyakorlata, hogy a saját hatáskörébe tartozónak tart - nagyon helyesen - minden olyan kérdést, mely nem bizonyítási kérdést jelent. Ténymegállapítás, nem logikai funkció, hanem a bizonyítékok /:Baumgarten primär vagy száraz tényeket mond:/értékelése. Nyilvánvaló, hogy a bírónak a közvetlenségen alapuló tapasztalatai azok, amelyek végeredményben mérlegelésének legfontosabb eszközei. Hogy a bíró kinek és melyik tanunak hisz és milyen meggyőződést keltenek benne az elébe hozott tárgyi és személyi bizonyítékok s hogy a vádlottról milyen képe alakul ki, ezek a kérdések mind elsődleges elemek és momentumok, amelyek nemcsak a jogi, hanem a ténybeli következtetéstől is könnyen elválaszthatók. A ténybeli következtetést felülvizsgálhatja a Kuria is, anélkül, hogy a Bp. 437 szakaszán sérelem esne. Ha ugyanis úgy látja, hogy az alsó bírósá-

gok következtetése nem észszerű, akkor megváltoztathatja a következtetést a tények érintése nélkül. Ezen a meggondoláson alapszik a Kuriának a Büntető Jog Tárának 63. kötet 16.sz. felmentő ítélete, mely szerint a Kuria a vádlottat, alsó bíróságok hamis tanuzás büntettében mondanák bűnösnek azon megállapítás folytán, hogy a vádlott egy bűnvádi ügy lényeges körülményeiről tudomással birt, felmenti, mert a vádlott csak arra tett esküt, hogy nem hallotta azt, miről később kiderült, hogy tudta. A Kuria ebben az esetben nyilvánvalólag az alsó bíróságok következtetéseit korrigálja.

A tény- és jogkérdéssel kapcsolatosan azonban mégis mutat valami szinte természetes szabályszerűséget a Kuria gyakorlata. A Kuria mint harmadfoku bíróság reformatórius hatáskörével félénken vonult vissza a Bp. életbeléptetésének első éveiben és feltűnő tartózkodással ke-

zelte a reá bizott hatalmat. Ez természetesen oda vezetett, hogy az alsó bíróságok a nolli metangere határát mindig messzebbre és messzebbre tolták. A Kuria azonban csakhamar visszaszorította a bizonyítási kérdésre az alsó bíróságokat. Sőt most a gyakorlat már arra hajlik, hogy kétség esetén az eldöntendő kérdést a Kuria mint jogi kérdést saját hatáskörébe tartozónak tekinti. Ha a Büntető Jog Tárának 55. kötet 21. számát lapozzuk és megállunk Németh Péternek azoknál a megállapításainál, melyeket a ténykérdésekre vonatkozólag tesz és figyelembe vesszük a mai gyakorlatot, akkor bátran mondhatjuk, hogy a Kuria nem egy esetben áttörte a gátat. Némethnél még azt olvashatjuk, hogy "állandóan ténymegállapításnak tekinti a Kuria annak elsőbíróságilag történt ki-mondását, hogy rágalmazás vagy becsületsértés esetén az állított tények valóknak vagy valótlanok-

nak bizonyultak" - Ha figyelembe vesszük, hogy a gyakorlat Btk. 258. §-ában említett tények közzé sorolja a sértett jellemzésére szolgáló határozott kijelentéseket és aki azt is tudja, hogy a bíróság ha magáévá teszi azokat a következtetéseket, melyeket a vádlott az általa bebizonyított tényekből levon, az nem fogja minden bírálat felett állónak tartani a fenti megállapítást. /:Baumgarten Izidir:/ A Kuria hatásköre tehát rohamosan nőtt a törvényes határok között. A hatáskörének bővülése egyuttal véget vetett az alsó bíróságok kizárólagos hatáskörének az esetekben, amidőn a ténykérdés eldöntése nem tisztán bírói mérlegelés eredménye. Ha a felső bíróság maga is közvetlen észlelés alapján győződik meg arról, hogy vajjon valameyl jogilag jelentős dolog megtörtént-e vagy nem, fölösleges volna ilyen esetben magát az alsó bíróságra biz-

ni. Ha az iratokból is megállapítható, hogy a vádlott felnőtt vagy fiataalkoru, katona vagy polgár, akkor ezeket a Kuria az alsó bíróság közre-működése nélkül is, sőt annak ellenére is megállapíthatja. Plósz Sándor: az 1893:XVIII.tc. elejtését az alábbiakkal indokolja:" a felülvizsgálat nem egyéb, mint harmadfoku korlátozott fel-lebbezés, ebből viszont önként az következtek, hogy a korlátot a harmadfoku bíróság előtt célszerűen létesíthető eljárásban, azaz abban kell keresni, hogy a harmadfoku bíróság, amely előtt újabban tárgyalni és bizonyítást felvenni nem lehet, bizonyos kérdéseknek eldöntésére kevésbé alkalmas, mint az alsó bíróság, amely rendszerint szóbeli tárgyalás, ha közvetlen bizonyítás felvétel alapján határoz. Ellenben nincs semmi ok arra, hogy oly kérdéseket, amelyek szóbeli tárgyalás és bizonyítás felvétel nélkül is megokol-

hatók, kizárjuk a felülvizsgálati bíróság vizsgálatának köréből. Ezek a kérdések pedig nemcsak szoros értelemben vett jogkérdések. Jogtalan csak az volna, ha a felülvizsgálati bíróság abban az esetben is maga döntené el a vitás kérdést, amelyben az eldöntés csak bizonyítás mérlegelése vagy tárgyalás alapján történhetik. Mivel a felülvizsgálati bíróság rendszerint bizonyítást nem vehet fel és a tárgyalás előtte korlátozva van: felülvizsgálati bíróság ilyen tények megállapításában rosszabb helyzetben lenne, mint a fellebbezési bíróság, amely rendszerint sem a tárgyalásban, sem a bizonyítás felvételében korlátozva nincs."

Mindezek nemde bölcs axiomák a bünvádi eljárás síkján is. Nemde nekünk is az a célunk, hogy úgy osszuk meg a tény és jogkérdés felülvizsgálatát perorvoslatunk rendszerében, hogy az mindinkább szolgálja az anyagi igazságot.

A Kuria jogkörét állapítja meg a következő határozat positive /: lásd. Büntető Jog Tára XLVIII. 89. :/ Minden jogi megállapítás, a tényekből vont és a tényálladék alkotó elemének a megállapítására vezető minden következtetés, mint jogkérdés az ügy jogi megbirálásához, tehát a Kuria felülvizsgálati jogkörébe tartozik. Hogy pedig mennyiben sikerül ennek a minden vonatkozásban való keresztülvitele, azt a /: Büntető Jog Tárának LIV. 244. :/ következő határozat rögtön megmagyarázza, mely szerint: vajjon a sajtó közleményben névszerint meg nem nevezett főmagánvádra vonatkozik-e a közlemény a Kuria megállapítása szerint - ténykérdés, melyben a Kuria nem nyulhat bele. Pedig hát nem sok vita férhet ahhoz, hogy az a kérdés csak következtetés alapján lesz megállapítható.

Ugyancsak az az ellentmondás

található az enyhítő és súlyosbító körülményeknél is /:melyekről itt emlékezünk meg, mert döntésünk eme részében kívánunk foglalkozni az összes ellentétekkel :/

A Kuria itt is kimondja, hogy ítéletét kénytelen az alsó bíróságok által megállapított enyhítő és súlyosbító körülményekre szorítani. Ezzel szemben találunk jó néhány olyan határozatot is, mely az alsó bírói tényállásból kitűnő, az alsó bírói ítéletben azonban expressis verbis ki nem mondott enyhítő vagy súlyosbító körülményeket állapít meg.

Felfogásunk szerint az enyhítő és súlyosbító körülmények ténykérdés tárgyai, de az a kérdés, hogy valamely körülmény enyhítő vagy súlyosbító körülményként veendő figyelembe, jogkérdés. Ilyen alapon a két bíróság hatáskörének elhatárolása nem ütközik különösebb nehézség-

be és a Kuria továbbra is kritizáló fórum marad. Vannak egyes bírók, akik még azt is vita tárgyává teszik, hogy az a körülmény, hogy valami be van-e vagy nincs bizonyítva, minden esetben ténykérdés volna.

Rágalmazás vagy becsületsértés esetében ténykérdésnek mondja a Kuria azt, hogy vajjon sikerült-e a valódiság bizonyítása /:lásd Büntető Jog Tára LIX. 295:/%

Viszont a Büntetőjogi Döntvénytár II. 265. szerint az, hogy a konkrét esetben a vádlott tanu vallomása valótlannak bizonyult-e, jogkérdés. Ugyncsak a Büntetőjogi Döntvénytár III. 241. szerint jogkérdést kap annak eldöntése, hogy lehet-e vádlott ténykedése alapján bűnsegédi minőséget megállapítani.

A Büntető Jog Tára azt lehet mondani ontja az ellentétes álláspontokat. Pl.

az iratokat és a tényeket tekintve míg a B.J.T. XLIII. 120, XL. 305, XL. 322, XLI. 88. és a XLI. 108. szerint a Kuria meg van kötve és nem vizsgálhatja felül a tényeket, addig a B.J.T. XLVIII. 176. sz. határozata szerint a hamis tanuzás a polgári per iratai alapján állapitható meg.

Minek folytassuk a példák sorát, így is látjuk az eredmény milyen elkésztő volna, akkor ha az ellentét a gyakorlatban tényleg ilyen szögesen állna szemben egymással. Azonban ezek az esetek nem kronologiailag kiragadott példák, tehát a fejlődést nem időszert mutatják és tükrözik, hanem csak az egyes esetek szerinti csoportosítások, melyeket a tény és jogkérdés elhatárolásának nehézsége bizonyítására hoztunk fel. Mindezen szöges ellentétek elnére, melyek az ellentétet mutatják csupán és nem a fejlődés utját, megállapithatjuk, hogy

ténykérdés mindaz, ami a törvényes tényálladék külső és belső alkatelemeinek fennforgására és bizonyítására vonatkozik, a felelősségre vonhatóság a minősítés, szóval a megállapított tényekből levonható összes következtetés jogkérdés tárgyát képezi. Általánosságban azt az elgondolást követi a Kuria, úgyhogy az ellentétek inkább csak tisztázzák a kérdést, mint sem elhomályosítanak azt a megállapítást. E dolgozat céljából azt tűzte ki, hogy végeredményben rá mutasson arra az irányra melyen haladnunk kell, ha célunk az anyagi igazság elérése. Amikor a hosszú ellentétek sorát néztük és amikor azt láttuk, hogy bármilyen szépen is határolták el az elméletben a kérdést, a gyakorlatban annak szétválasztása mégis súlyos nehézségekben ütközik, akkor felötlik bennünk az a kérdés, hogy nem volna-e helyesebb ha nem választanánk szét a tény-és jogkérdést a Kuria

előtt és a Kuria hatáskörét a fellebbezési bíróság hatásköréig tágítanánk. Ha találkozunk is olyan érvekkel, hogy a bizonyítékok nem ismételhetők és hogy a felek egymás gyengéit kiismerve üres formasággá teszik az egész tárgyalást, nem kicsi azoknak a száma sem, akik azt tanítják, hogy helyesebb volna, ha az 1928:X.tc. 33.§-a által nyitott "szűk rés helyett tág kaput" /:Medvigy Gábor a Degré emlékkönyv:/ nyitnánk az anyagi igazság érvényesülésére. Ezzel pedig találkozik rögtön az az érv, hogy hiába nyitnánk azonban "tárt kaput" is az anyagi igazság érvényesülésének, mert az anyagi igazság legfőbb biztosítója a közvetlenség elve, amíg pedig ez nem érvényesül a felső bíróság előtt /: mint tudjuk sokszor nem is érvényesülhet ab ovo :/, addig éppen úgy el van zárva az anyagi igazság útja a "tárt kapuval" is, mint a szűk réssel. Nem lehet tehát csodál-

koznunk azon sem, hogy maga Degré Miklós is csak akkor helyesli a fellebbezést, ha az az egész bizonyító eljárás megismétlésével járhat. Ezen a megállapításon tovább haladva pedig azt kell mondanunk, hogy a semmisségi panasz keretében ilyenformán a ténykérdés a közvetlenség teljes hiánya miatt sem tehető felülvizsgálat tárgyává. Szigoruan szembe állítva a kérdést azt kell mondanunk: hogy vagy az egész peranyagot tegye vizsgálat tárgyává és akkor a közvetlenségre is szükség van, vagy pedig csak azt vizsgálja a Kuria, hogy történt-e jogsértés vagy nem, tehát csakis a jogkérdésbe menjen bele. Az első esetben a kétes tényállás felülvizsgálata válik fontossá és dönt az "emberi sorsok" felett, a második esetben pedig csak a jogkérdés felülvizsgálatáról lehet szó. Ha azonban oda jutunk, hogy a Kuriának biztosítva a közvetlenséget megengedjük a ténykérdés-

ben való felülvizsgálatot, akkor fokozottá válik a másodfoku korrigálás, ha tehát a semmisségi panaszba bele fér ugy a tény mint a jogkérdés felülvizsgálása, akkor teljesen felesleges fenntartani a fellebbezést, mert annak nem sok értelme van írja Medvigy Gábor,^{1.} hogy sokszor kiforrott anyagi és alaki kérdésekben ismét és ismét kivívjuk a legfelső bíróság megnyilatokzását és szaporítsuk az el- és visszautasittató határozatok tömegének nem éppen épületes tömegét. Hogy a Kuriát nem helyes egészen elzárni a ténykérdéstől és, hogy ez a körülmény mint a példák egész légióján látjuk, sokszor arra vezetett, hogy vagy kitágult a gyakorlatban a jogkérdés fogalma, vagy pedig tel¹esen elmosódott a határ a tény- és jogkérdés között, nem vezethet helyes eredményre. Szűk rés helyett tárt kaput/:Degré emlékkönyv 234. :/

ményre, azt bizonyítja az 1928:X. tc. 33.§-a szerint ha a ténymegállapítás hiányos, homályos vagy az iratok tartalmával ellentétben van vagy pedig helytelen a ténybeli következtetés, úgy ebben az esetben a semmisségi panaszban határozó bíróság a tényálláshoz is hozzáférhet. Azonban csak hivatalból, ami Medvigy szerint is teljesen érthetetlen.

Hogy az előforduló hibák^{at} hivatalból észlelik és, hogy a vád és védelem hallgatásra van kényszerítve kétségtelenül hibája ennek a törvényhelynek, mely ezzel a rendelkezésével igen kis helyet enged az anyagi igazság érvényesülésének. Hogy pedig ez az anyagi igazság érvényesüljön, elsősorban a bíró indokolási kötelessége, a biztosítéka, hogy a bíró hogyan és mennyiben tesz eleget ennek a kötelességnek, kétségkívül a legfontosabb kö-

vételmény. Ugyanis az indokolás az, amelyből a perorvoslatok táplálkoznak. Helyesen mondja tehát Degré Miklós, hogy szükséges volna a semmisségi okok körét arra az esetre is kiterjeszteni, amikor a bíróság sem tett eleget az indokolási kötelezettségének.

A harmadfoku ítélkezés mellett a ténykérdéshez való hozzáférhetőség ugy volna biztosítható, ha a semmisségi okok körét kiterjesztené arra az esetre is, amikor valamely ítélet ténymegállapításában hiányos, homályos, iratellenes vagy ténybeli következtetése helytelen. Ez az elgondolás érintetlenül hagyná a Bp. 437. §.-át, mely szerint az alsó bíróságok ténymegállapításai irány-adók a semmisségi panasz elbírálásánál, viszont kiküszöbölni azt a hibás felfogást, mely a 437. §-át akkor is alkalmazni kívánja, ha homályos vagy hiányos

tényállásról, helytelen következtetésről van szó, mely esetben az 1928. X. tc. 33. §-a szerint a bíróság csak hivatalból észlelheti a hibát. Mindannyiunk lelkiismerete érzi, hogy a felek kezdeményezésére itt feltétlen szükség volna. Azt mondhatják, hogy Bp.-nak alapelveivel nem hozható kapcsolatba olyan elgondolás, mely az anyagi igazság érvényesülésénél a vádat és a védelmet megfosztja a szótól és helyette a bíró discrecionalis hatalmát állítja be. Ez a bírói discréción azonban /:ami szintén igazolja Bp.-be való beillesztésének idegenségét:/ nem teljes, mert az 1928:X- ben van az olyan kitétel is , hogy abban az esetben, ha a ténymegállapításnak a 33.§. alapján történő helyesbitése a vádlott terhére befolyásolná az ítéletet úgy a korona ügyészt és a védőt/:tehát a feleket:/ mindig meg kell hallgatni.

Azonban és itt igazat kell adnunk Medvigy Gábornak, helytelen a törvényhozás részéről az, hogy az anyagi igazság mindinkább érvényrejuttatását tekintve megállt a megoldás félutján, sokkal helyesebb volna az, ha a fejlődés és haladás irányának megfelelően az " egész jogorvoslati rendszer felborítása helyett a szűkreszabott részt kapuvá szélesítené, amelyre nem besurranásra nyerne kétes lehetőséget az anyagi igazság, hanem a felek szabad és nyílt próbatétele végett nyíltan lépne a porondra."

Összefoglalás: A dolgozat céljaul : az anyagi igazság lehető megközelítését tűzte ki a tény és jogkérdést illetőleg. A konkluziója pedig az lesz, hogy jelenlegi törvényeink mellett ez az anyagi igazság nem tud megvalósulni a maga teljességében. A

tény- és jogkérdés elhatárolása a gyakorlatban néha kétségek kivül igen nehéz helyzetbe hozhatja az esetjogászt, éppen azért sokszor a törvényes elhatárolások miatt /: melyekről kimutattuk, hogy bizony nem mindig kielégítőek:/ kénytelen is talán az anyagi igazság sérelmével eljárni. A tény- és jogkérdésnek most feldolgozott judicaturájának /: tekintve most úgy az ellentmondásoknak, mint pedig a tekintély elv alapján való következetességnek:/ egy konkrét eredménye mindenképpen van és pedig az, hogy durván rámutat arra a fonákságra, melybe a gyakorlat bármilyen kérdést tekintve bele kerülhet, ha nem jön segítségére a törvényhozás. Talán nem vétünk a büntetőjogi axióma ellen, ha azt így forgatjuk ki "de futuris non distiquat lex." A gyakorlat tehát /: lásd Horváth Barna: Jogelmélet vázlata :/ mindig

egy lépéssel előbbre van, a tegnap törvényhozása mindenképpen a ma joggyakorlata mellett. Éppen ezért ezekben a kérdésekben nem is distinguálhat a törvény, olyan esetben azonban, amikor a gyakorlat válságba jut, szükség van a törvényhozás reformáló segítségére. Sokan úgy látják, hogy ez a reform perorvoslati rendszerünkénél mindenképpen időszerű. A törvényhozás és bíráskodás, elmélet és gyakorlat egymáshoz való kapcsolata csak akkor vezet az anyagi igazsághoz, ha meg van közöttük a kölcsönös kiegészítés és együttműködés.

Forrásmunkák:

Dr. Heller Erik: Magyar büntetőtörvénykezési jegyzetek.-

Dr. Finkey Ferenc: A magyar büntetőeljárás tankönyve.

Balogh-IllésVargha: Bünvádi perrendtartás magyarázata
III. kötet.

Fayer László: Az 1843-iki büntetőjogi javaslatok anyaggyűjteménye.

Dr. Kováts Jenő: Tény és jog.

ifj. Dombováry Géza: Tény és jogkérdés a bünvádi gyakorlatban.

Dr. Baumgarten Izidor: Tény és jogkérdés.

Dr. Finkey Ferenc: Tény és jogkérdés a Curia előtt.

Büntetőjogi Döntvénytár.

Büntető Jog Tára /: A használt kötetek feltüntetve.:/

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
13462/19-53 gyarapodási naplósám.